

ronikus cím, amelyet Finnország minden egyes közkönyvtárának eljuttatnak.

A csatlakozást lehetővé tévő meghívót e-mail útján küldik el minden települési és városi könyvtárnak. A szolgáltatás a következő címen érhető el: www.filib2.net.

Örömmel fogadják a részvételi, ill. kapcsolatfelvételi szándékot a már említett weboldalakon, és ami fontos, nem csak a nagykönyvtárak részéről. Külön weboldalon megtekinthetők a projekt tervezett fejlesztései is. Ugyanitt minden érdeklődő számára elérhető az összes felvitt dokumentáció,

így pl. azok a dokumentumok, amelyekhez vitaanyagot vagy hozzászólást küldtek.

(Krántz Lászlóné)

Iskolai könyvtárak

Lásd 101

Egyéb könyvtárak

Lásd 110

Munkafolyamatok és szolgáltatások

Állomány, állományalakítás

07/095

WOLF, Martin: Going e-only. A feasible option in the current UK journals marketplace? = *Acq.Libr.* 19.vol. 2007. 1/2.no. 63-74.p. Bibliogr.

Áttérés az elektronikus folyóiratok kizárólagos előfizetésére. Kivihető-e ez a brit folyóiratok jelenlegi piacán?

Egyetemi könyvtár; Elektronikus folyóirat; Esettanulmány [forma]; Folyóirat-előfizetés

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A Cardiff University Mérnöki Főiskola Könyvtárában elhatározták, hogy a csak elektronikus előfizetést választják azoknak a folyóiratoknak az esetében, amelyeknél ez az előfizetési megoldás olcsóbb, mint a nyomtatott változaté. A

könyvtárban a szerzeményezési költségvetés legnagyobb részéről a tanszékek döntenek, az e-forrásokról a szakreferensek az érintett oktatókkal és kutatókkal konzultálnak. A nagy, több tudományágra is kiterjedő adatbázisok előfizetésére külön alap (Reference and Information fund) szolgál, a kézikönyvek és referenzs források közös beszerzésének analógiájára.

A könyvtárban a Voyager könyvtári rendszerben kezelik a folyóirat-előfizetéseket, és a címek legtöbbször a Swets Blackwell cégen keresztül fizetik elő (kivételek jelentenek a kisebb és a szűkebb szakterületeken működő kiadók termékei). Enyhe tendencia mutatkozik arra, hogy inkább közvetlenül a kiadókkal kötnek egyedi megállapodásokat.

A NESLI-t (országos elektronikus licenclési kezdeményezés) 1998-ban indították a felsőoktatási finanszírozási tanácsok a JISC (Joint Information Systems Committee) bizottság keretében; 2002-ben váltotta fel ezt a NESLi2 program. Ennek a feladata lett a licencekről folytatott tárgyalások lebonyolítása (később mintalicencként létrehozása), a hozzáférés biztosítása és a hitele-

sítés megoldása. A Cardiff University könyvtára a NESLI szellemében igyekszik dolgozni.

Az e-folyóiratok használata a Voyager rendszer online katalógusán keresztül zajlik. A katalógusban a SerialsSolutions e-folyóirat-kezelési szolgáltatás keretében és az egyes szakterületi honlapokon elhelyezett statikus linkek biztosítják a hozzáférést. A felmérések szerint az e-folyóiratok népszerűbbek, főképp amiatt, hogy a kutatók íróasztalukról elérhetik őket. A nyomtatott folyóiratok ugyanakkor a hosszú távú elérhetőség és a böngészési lehetőség miatt őrizték meg népszerűségüket.

A Mérnöki Főiskola Könyvtára költségvetési megfontolásokból döntött a csak e-előfizetés mellett. Ellenőrizték a különböző előfizetési opciókat az összes partnerügynökség és – kiadó esetében, továbbá azt is, hogy lehetséges-e a csak e-előfizetés, és az költségmegtakarítást jelent-e. A következő előfizetési modellekkel találkoztak:

1. az e-hozzáférés ingyenes a nyomtatott változat mellett (bár az előfizetési díj így akár 20%-kal is megnövekedhet);
2. aszerint szabják meg a díjakat, hogy a kiadó nyomtatott folyóirataira mennyit költ a könyvtár (az előfizetés nem mondható le) – sok ilyen előfizetése volt az érintett könyvtárnak;
3. a kurrens előfizetés az előző öt év anyagához biztosít hozzáférést, annál korábbi anyagot külön kell előfizetni (tehát van olyan tartalom, amiért kétszer fizetnek a könyvtárnak).

Ahhoz, hogy a nyomtatott előfizetést le lehessen mondani, gyakran le kell mondani az e-változatok esetében nyújtott kedvezményekről. A „big deal” tehát még jó ideig tovább él, és a kiadók számára kettős bevételi forrást biztosít.

Az Institute of Electrical and Electronics Engineers IEEEExplore szolgáltatása üdítő kivételt jelentett. Ennek révén közösen előfizethető az IEEE összes folyóirata, magazinja, konferenciái anyaga teljes szöveggel. A korábbi nyomtatott termékek lemondhatók, igaz, hogy az egyenkén-

ti lemondás még a számítógépes rendszerben is elég munkaigényes. A legtöbb esetben nehéz volt megoldást találni, mivel a gazdasági szempontok domináltak (és az adott esetben a nyomtatott folyóiratoknak nem volt olcsóbb e-változata); ha a minőség döntötte volna el a kérdést, könnyebb lett volna a helyzet. Nehezíti még a dolgot, hogy az elektronikus szolgáltatások esetében 17,5%-os ÁFA fizetendő.

A lemondások, majd a licencek és az elérési problémák (jelszók, URL-ek) miatti folyamatos kapcsolattartás nemcsak a gyarapítók, hanem a feldolgozók munkáját is megnövelte. Az e-folyóiratok ügyeit külön munkatárs koordinálja. A jövőben a következő területeken várhatók fejlemények: folyóiratpiaci változások, rugalmasabb előfizetési konstrukciók (már nem kell a nyomtatott előfizetést megtartani), piaci verseny, nyílt hozzáférésű archívumok közös lekérdezése, ingyenes hozzáférés.

(Hegyközi Ilona)

07/096

LAWAL, Ibironke O.: Electronic reference works and library budgeting dilemma = Acq.Lib. 19.vol. 2007. 1/2.no. 47-62.p. Bibliogr.

Az elektronikus referenzművek és a könyvtári költségvetés dilemmája

Állománygyarapítás; Elektronikus dokumentum; Használói szokások; Költségvetés; Referenz

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A közelmúltban az elektronikus források száma folyamatosan nőtt. A tájékoztatási segédletek egyre nagyobb része jelenik meg elektronikus formában, elsősorban a természet- és műszaki tudományok, valamint az orvostudomány területén – nyilvánvaló okokból. A könyvtárak gyarapítási kerete két fő részből áll, az egyik a befejezett (monografikus) források, a másik a folytatódó

források (időszaki kiadványok) beszerzésére használható fel. Ha az árpolitika nem stabil, a kiadványtípusok egyensúlya könnyen felborulhat. A cikk tárgyalja a referenz szolgáltatás eredetét, a kutatók és mérnökök információkeresési szokásait, a nyomtatott és elektronikus források különbségeit, a használói szokásokat és elvárásokat, a tudományos tájékoztatási források elérésének és használatának sajátosságait, valamint a tudományos tájékoztatás elektronikus forrásainak állománygyarapítási és pénzügyi vonatkozásait. A szerző tájékoztató könyvtárosoknak tette fel a kérdést, hogy a gyarapítási kereteket kelle-e az új trendhez igazítani, vagy a kiadóknak kellene a keretek szerkezetét figyelembe venniük. A válaszok rámutatnak, hogy a probléma általános, ugyanakkor a könyvtárak minden más szempontot háttérbe szorítva előnyben részesítik az elektronikus forrásokat, a problémával csak egyes esetek kapcsán foglalkoznak, és hosszú távú megoldást a legtöbb helyen még nem dolgoztak ki.

(Autoref.)

Lásd még 73, 76

Állományvédelem

Lásd 139

Különgyűjtemények

07/097

SCHMITT, Eleonore: Kenntnis exotischer Sprachen und Schriften willkommen. Das Südasien-Institut der Universität Heidelberg und seine Bibliothek = BuB. 58.Jg. 2006. 10.no. 686-691.p.

Res. angol és francia nyelven

A Heidelbergi Egyetem Dél-Ázsiai Intézete

Ázsiai gyűjtemény; Egyetemi könyvtár; Kutatóintézet-i könyvtár

A Heidelbergi Egyetem Dél-Ázsiai Intézetében sokféle információ áll rendelkezésre az ez évi frankfurti könyvvásár tiszteletbeli vendégéről, Indiáról. 265 ezer kötetével, 500 kurrens folyóirat-előfizetésével a könyvtár a világ egyik leggazdagabb indiai gyűjteményét tudhatja magáénak. A gyűjtemény több mint fele erre a hatalmas, sokszínű országra vonatkozik. Indiában egyébként 24 nyelven 70 ezer cím jelenik meg évente, a tudományos irodalom túlnyomó része angol nyelven. A könyvtárban őrzött művek 70-80%-a angol nyelvű. 2005-ben a könyvtár lett a felelős a „Dél-Ázsia” nevű szakterület anyagának gyűjtéséért a német gyűjtőköri együttműködés keretében. Ez a feladat egy online virtuális szakkönyvtár (a neve: „savifa”) kialakításával is együtt jár, amely a Németországban folyó dél-ázsiai kutatások elsődleges információs portálja kíván lenni (www.savifa.de). Ezzel tovább bővült a Németországban épített virtuális szakkönyvtárak köre, amelyek a „vascodea” nevű ernyőszerkezet (www.vascodea.de) keretében nyújtják szolgáltatásaikat.

(Autoref.)

Lásd még 102

Feldolgozó munka

07/098

PETRUCCIANI, Alberto: La catalogazione, il mercato e la fiera dei luoghi comuni = Boll.AIB. 46.vol. 2006. 3.no. 177-185.p.

Res. angol nyelven

A katalogizálás, a piac és a közhelyek vására (bevezető T. Mann tanulmányához)

Dokumentumleírás; Információkeresés

MANN, Thomas: Il catalogo e gli altri strumenti di ricerca: un punto di vista dalla Library of Congress = Boll.AIB. 46.vol. 2006. 3.no. 186-206.p.

Res. angol nyelven

A katalógus és a többi információkerső eszköz a Kongresszusi Könyvtárból nézve

Dokumentumleírás; Információkeresés

A könyvtárügyi eszmecsere a 21. század elején olyan klisék elszaporodásától szenved, amelyeket állandóan ismétlünk, de jóformán soha nem vetjük kritikai vizsgálat alá. Ennek oka talán a reakció a huszadik század második felét jellemző, hullámokban jelentkező előítéletes és folyamatosan kritikus attitűdre.

Petrucciani szerint Mann írása talán a legerőteljesebb és legátgondoltabb reflexió a klisék némelyikére, mely egy olyan helyről jön, ahol a tudósokat és a könyvtárosokat egyaránt foglalkoztató változások némelyikét tervezték, illetve létrehozták. Az írás voltaképpen a Kongresszusi Könyvtár szakmai egyesületének válasza Karen Calhoun jelentésére, melyet 2006 márciusában készített a könyvtár számára „A katalógus változó természete és integrációja más kereső eszközökkel” (*The changing nature of the catalog and its integration with other discovery tools*) címen (<http://www.loc.gov/catdir/calhoun-report-final.pdf>).

Mann elsősorban Calhoun *business model* szemléletével vitázva kifejti, hogy a könyvtári tájékoztatás a kereslet-kínálat szempontjából nem közelíthető meg. Megemlíti, hogy az elektronikus könyvek piaca egyáltalán nem növekszik a korábban megjósolt mértékben (sőt, visszaesően van), és az e-könyv továbbra is nagy ellenállással találkozik. Alapvető fontosságú különbséget tenni a tudós kutató-kereső tevékenysége, és a gyors információkeresés között. Ha a Kongresszusi Könyvtár magáévá tenné a tanulmány üzleti, piaci szemléletét, egy ilyen hibás tanul-

mányt visszaküldene a készítőnek, és nem fizetné ki.

(Mohor Jenő)

07/099

MARKEY, Karen: Forty years of classification online. Final chapter or future unlimited? = Cat.Classif.Q. 42.vol. 2006. 3/4.no. 1-63.p. Bibliogr.

Negyvenéves az osztályozási rendszerek online használata

Formátum -gépi; Gépi osztályozás; Hatékonyság; Online üzemmód; Osztályozási rendszer

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A cikk az osztályozási rendszerek online használatának negyvenéves történetét tárgyalja. Az utóbbi időben a tárgyi keresési lehetőségek fejlesztése jegyében fellendültek az olyan kutatások, melyek az online rendelkezésre álló osztályozási rendszerekre, illetve az osztályozási rendszerek online rendszerekbe való integrálására irányulnak. Az eddigi eredmények legnagyobb hasznélvezői a katalogizálók. Számukra jelentősen egyszerűbbé vált a szakjelzetek hozzárendelése a dokumentumokhoz, valamint a szakrend szerinti listák előállítás. Az online osztályozási rendszerek azonban nem váltak a távoli könyvtárhasználók bevett keresési eszközeivé; a legtöbben egyelőre csak a szakjelzet szerinti böngészés lehetőségével találkoztak. Az információipar és a könyvtári szakma egyaránt elmulasztotta a lehetőséget, hogy a könyvtári osztályozási rendszereket az internetes forrásokra is alkalmazzák. Igaz, az OCLC lényeges fejlesztéseket végzett ez irányban az általa közreadott Dewey-féle Tizedes Osztályozáson. Miután a Google Print és a többi tömeges digitalizációs projekt megoldást ígér a dokumentumok tárgyi keresésére, a szerző a távoli könyvtárhasználók érdekében a keresési folyamat megterve-

zésére, a találatok minőségi válogatására és az ismétlődő kérdésekhez kapcsolódó további releváns információ automatikus keresésére tesz javaslatokat.

(Autoref.)

07/100

LANDRY, Patrice: Dewey Decimal Classification (DDC) at the Swiss National Library = Cat.Classif.Q. 42.vol. 2006. 3/4.no. 135-145.p. Bibliogr.

A Dewey-féle Tizedes Osztályozás alkalmazása a svájci nemzeti könyvtárban

Nemzeti könyvtár; Tizedes osztályozás

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A svájci nemzeti könyvtár (Schweizerische Landesbibliothek) 1999 óta alkalmazza a Tizedes Osztályozást a szabadpolcos gyűjteményrészben és a Das Schweizer Buch címet viselő nemzeti bibliográfiában. A cikk arról szól, miért és milyen döntési folyamatok során jutott el a Tizedes Osztályozás bevezetéséig. Lényeges szempont volt az osztályozási rendszer elterjedtsége Európában, illetve, hogy a németországi könyvtárakban már folyamatban volt a német nyelvű, teljes 22. kiadás szerkesztése. A cikk beszámol a bevezetés végrehajtásáról is.

(Autoref.)

07/101

SHENTON, Andrew K.: The role of „reactive classification” in relation to fiction collections in school libraries = New Rev.Child.Lit.Lib. 12.vol. 2006. 2.no. 127-146.p. Bibliogr.

A valószínű használói igényekre reagáló osztályozás szerepe az iskolai könyvtárak szépirodalmi gyűjteményeiben

Felmérés; Használói szokások; Középiskolai könyvtár; Online információkeresés; Osztályozás; Szépirodalom

Az iskolai könyvtárak szépirodalmi gyűjteményrészeinek osztályozására a szakirodalom mindeddig kevés figyelmet szentelt. A cikk egy északkelet-angliai középiskola szépirodalmi állományának újraosztályozásáról számol be, miután bebizonyosodott, hogy az addig alkalmazott osztályozási rendszer alkalmatlan az állományrész szabadpolcos elrendezésére. Az új kategóriák nem előre meghatározottak, hanem a gyűjteményben lévő könyvek sajátosságaiból kiindulva alakították ki azokat. Ennek érdekében fél éven keresztül rögzítettek minden szépirodalomra vonatkozó olvasói kérést a könyvtárban, majd ennek alapján egy kereszthivatkozásokkal ellátott olvasói tájékoztatót szerkesztettek. A tájékoztatót a könyvek átrendezésénél is igénybe vették az olyan esetekhez, amikor valamely művet több kategóriába is be lehetett volna sorolni. A cél mindvégig az volt, hogy az új rendszer az olvasói igényekkel az addiginál sokkal inkább összhangban legyen. Kidolgozói tisztában vannak vele, hogy más gyűjteményekben ezek a kategóriák megkérdőjelezhetők lennének; nem is szánták arra, hogy máshol alkalmazzák. Módszereik azonban szabadon átvehetők.

(Autoref.)

Lásd még 74, 121, 138

Katalógusok

07/102

CARTELLI, Antonio - DALTRI, Andrea [et al.]: Il catalogo aperto dei manoscritti malatestiani = Boll.AIB. 46.vol. 2006. 3.no. 207-220.p.

Res. angol nyelven

A Biblioteca Malatestiana (Cesena) kéziratainak nyílt katalógusa

Gépi katalógus; Kéziratgyűjtemény -muzeális

A Malatestiana könyvtár 429 középkori kéziratot őriz, köztük olyan jeles humanisták könyvtárából valókat, mint Bessarione bíboros, VII. Pius pápa (Barnaba Chiaramonti), vagy az orvos Giovanni da Marco. Hogy a gyűjtemény teljes mértékben hozzáférhető és kutatható legyen, a Winisis és a Wxis szoftverek segítségével készítették el a kéziratok nyílt katalógusát, mely több adatbázisból áll. Ezek a kéziratok leírását (szignatúra, szerző, cím, tipológia, link a szövegekhez), azok képeit, bibliográfiát, hivatkozásokat, a szövegek képeit, valamint a kéziratkutatóhoz kapcsolódó fórumot tartalmazzák. Forli-Cesena tartomány közösségi szervere biztosítja (ingyen) a könyvtár honlapját, amelyen a katalóguson kívül szövegek (a könyvtár leírása, épülete és építészettörténete, Cesena humanista kultúrája, a könyvtár régi leltárai és katalógusai, kodikológiai és filológiai tanulmányok stb.) és fórum is található.

(Mohor Jenő)

07/103

GROSSGARTEN, Astrid: Katalogsysteme mit Inhaltsverzeichnissen angereichert. Das 180T-Projekt in Köln - oder wie verarbeitet man 180 000 Bücher in vier Monaten = BuB. 58.Jg. 2006. 10.no. 664-666.p.

Res. angol és francia nyelven

Katalógusrekordok bővítése tartalomjegyzékekkel, avagy hogyan lehet 180 ezer könyvet négy hónap alatt feldolgozni. Kölni könyvtárak közös projektje

Digitalizálás; Egyetemi könyvtár; Együttműködés -helyi; Gyorstájékoztató; Munkaszervezés; Online katalógus; Országos szakkönyvtár -orvostudományi

Az Amazon és a Google általános jelenléte, valamint az egyre inkább elkényeztetett internethasználók arra ösztönzik a könyvtárakat,

hogy az innovációkat ne bízzák teljesen a kereskedelmi szolgáltatókra. Észak-Rajna-Vesztfália Felsőoktatási Könyvtári Központja (HBZ), Németország egyik legnagyobb könyvtári szolgáltató és fejlesztő intézménye, a Kölni Egyetemi és Városi Könyvtárral és a kölni Központi Orvostudományi Könyvtárral szövetkezve olyan katalógusbővítési projektet kezdett el, amely minden korábbi német kezdeményezésnél nagyobb méretű, és példaként szolgálhat hasonló jövőbeni programok számára.

A kölni projekt keretében több mint 180 ezer könyv tartalomjegyzékét szkennelték be, az OCR-es feldolgozás révén ezek teljes szövegű elérése vált lehetővé, ezután pedig a szkennelt tartalomjegyzékeket betöltötték a különböző katalógusrendszerekbe. A mintegy 720 ezer szkennelt oldalból kb. 240 ezer az orvostudomány, a többi 420 ezer pedig a közgazdaság és a társadalomtudományok körébe tartozik. A négy hónapon át tartó szkennelés során kb. 2000 könyvet ill. 7000 oldalt dolgoztak fel naponta.

A munkafolyamat a következő lépésekből állt: egy munkatárs a szkennelés helyszínére vitte a könyveket, ahol először minden könyvet vonalkódos szkennel segítségével nyilvántartásba vettek. Ezután a tartalomjegyzék minden oldalt beszkenelték, és az irreleváns információkat törölték. Az OCR-es feldolgozás után egy kijelölt munkatárs ellenőrizte a helyességet. Ha ebben a fázisban hiba maradt, az ezt követő több lépcső minőségellenőrzési folyamat során javítható volt.

(Autoref.)

Lásd még 104

Információkeresés

07/104

HAUER, Manfred: Retrieval quality of library catalogues and new concepts. A comparison = Inf.Serv.Use. 26.vol. 2006. 3.no. 241-248.p. Bibliogr. 9 tétel.

A visszakeresés eredményessége a könyvtári katalógusok, keresőmotorok és a nyelvtudományi módszerek alkalmazása esetén

Felmérés; Használoi szokások; Nyelvészeti kérdések; Online információkeresés; Online katalógus; Számítógép-hálózat

A keresőgépek, az online könyvkereskedések, a kiadói portálok és a nyílt archívumok modern világa nagy kihívás a hagyományos könyvtárak számára. Ezek a szolgáltatások ugyanis újfajta felhasználói szokásokat és igényeket hoztak magukkal. Egy szöveg legyen könnyen és gyorsan megtalálható, legyen elektronikusan hozzáférhető, és legyen ingyen (legalább is egyetemen belül). A papírdokumentumok esetében ez a helybéli használók számára biztosítható, az internet viszont határok nélkül nyújtja ezeket a szolgáltatásokat. Komoly erőfeszítésekre van tehát szükség a könyvtár, mint intézmény védelme érdekében, és ezek egyik kulcsa a keresés technológiája.

A szerző egy korábbi vizsgálatában 3-3 fő indexelte ugyanazokat a dokumentumokat, és mindössze 21%-os egyezést állapított meg, ami a nyelvi eszközök kimunkálásának fontosságára mutat. Jelenlegi vizsgálatában egy osztrák (Eisenstadt) és egy svájci (Chur) egyetem hallgatóinak kellett ugyanazt a 295 tudományos közleményt megtalálniuk különböző helyeken. A saját intézmény könyvtárának katalógusa, mint leginkább ismert környezet szerepelt (a svájci esetben a saját állomány katalógusát a NEBIS rendszer mintegy 4 millió egységgel egészíti ki), ezen kívül kerestek Voralberg tartományi könyvtárának (VLB) katalógusában, a „dandelon.com” online portálon, és a főleg angol teljes szöveget tartalmazó Google Scholarban.

Akár a hagyományosan indexelt könyvtári katalógusokat, akár az elektronikus forrásokat tekintjük, megállapítható, hogy minél nagyobb a gyűjtemény, annál nehezebb egy adott dokumentum megtalálása. A könyvtári katalógus-

sokhoz képest a gyors eredmény (1-2 keresés utáni siker) a VLB esetében 40%-kal, a kisebb dandelon.com-nál 76%-kal emelkedett, a sikertelen keresések aránya 34-ről 28-ra, illetve 8-ra csökkent. Első pillantásra a Google Scholar alig valamivel jobb, mint a könyvtári katalógusok, reálisan azonban csak a churi műszaki-gazdasági főiskola 4700 tételes állományának a 4 millió címes NEBIS-es kiegészítésével hasonlítható össze, és így már erősebbnek tűnik. (Megjegyzendő, hogy a két hallgatói csoport között itt mutatkozott lényeges eltérés, mivel az eisenstadtiak komoly angol nyelvi képzést kaptak.) A dandelon.com és a VLB esetében a humán indexelés melletti automatikus indexelés, a keresést könnyítő morfológiai eszközök magyarázzák a jobb eredményeket.

(Mohor Jenő)

07/105

Keski-Suomen Nelli tiedonhaun uusi työväline avattu = Kirjastoletti. 98.vsk. 2006. 5.no. 30.p.

A közép-finnországi Nelli, az új keresőrendszer a finn olvasók szolgálatában

Elektronikus könyvtár; Felsőoktatási könyvtár; Gépi információkeresési rendszer; Közművelődési könyvtár

A közkönyvtárak számára létrejött nemzeti elektronikus könyvtári felület, röviden a Nelli Közép-Finnországban is elérhető az olvasókörzség számára.

A Nelliben minden adat megtalálható, ami a közkönyvtárak elektronikus adatbázisaiban fellelhető: állomány-, cikk-, valamint tematikus adatbázisok, másrészt elektronikus szótárak, kézikönyvek, elektronikus folyóiratok, továbbá olyan linkek, melyek az alapadatbázishoz való eljutást szolgálják.

A közkönyvtári igényekre szabott információkereső rendszer egy nagy nemzeti vállalkozás, melyhez való hozzáférésről és a fenntartásról a

nemzeti könyvtár gondoskodik más nagy köz-könyvtárakkal közösen. Az anyagi forrást a kulturális tárca biztosítja. A Nellihez minden egyetemi, illetve főiskolai könyvtár is csatlakozott.

Meg kell említeni, hogy a tartalmakat tekintve ez az integrált adatbázis nem egységes nemzeti szempontból, mivel maga az adatbázis a köz-könyvtárakban és a felsőoktatási könyvtárakban folyamatosan bővül: részben már kész, saját adatbázisok csatlakozásával, máshol pedig egyedi tartalmakat is felvisznek az adatbázisra. A Jyväskylä-i Egyetem élen jár, mivel ott már 2005 óta elérhető a Nelli portál. Az új közép- finnországi hálózat a harmadik a köz-könyvtárakra tervezett Nellik sorában, amelynek célja, hogy minden, az ország e régiójában található köz-könyvtári adatbázis és egyéb elektronikus gyűjtemény elérhető legyen az olvasó számára. Jelenleg minden olyan könyvtár csatlakozhat a rendszerhez, ahol a technikai háttér ezt lehetővé teszi. (Eddig mintegy 140 könyvtár tagja a rendszernek.)

A Nelli természetesen az interneten is elérhető bárhol és bármikor, bár tartalmát tekintve némileg változhat a felcsatlakozás helyétől függően. Azt is érdemes tudni, hogy jelenleg könyvtáron kívül csak a nem fizetős oldalak érhetők el, ami kétségtelenül hátránya a rendszernek. Ezzel szemben a könyvtárakban az összes olyan adatbázisban is lehet böngészni – mégpedig korlátlanul – amelynek a használati jogát a könyvtár megszerezte. A Nelli portál elérhetősége: www.nelliportaali.fi

(Kránitz Lászlóné)

Lásd még 76, 98-99

Olvasószolgálat, tájékoztató munka

07/106

ANDERSON, Byron: Keeping up: SDI to RSS = Behav.Soc.Sci.Lib. 24.vol. 2006. 2.no. 113-117.p.

A figyelőszolgáltatás megújításának lehetőségei módja az RSS

Figyelőszolgálat; Számítógép-hálózat

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A huszadik század második felében az SDI szolgáltatás nagy népszerűségnek örvendett. A szelektív információterjesztés (selective dissemination of information) a személyre szabott újdonságértesítés kiváló eszköze volt, melyet szívesen vettek igénybe a különböző tudományterületek kutatói, oktatói. Neves elődei is voltak, például az ISI (Institute of Scientific Information) 1967-ben induló tartalomjegyzék-szolgáltatása. Leszármazottainak pedig az online katalógusokban és bibliográfiai adatbázisokban megőrizhető keresési profilok, és azok a webportálok tekinthetők, melyek kifejezetten a használatot érdeklő tartalmak összegyűjtésére szolgálnak.

Mára az érdekes és értékes tartalommal bíró blogok elszaporodása szinte lehetetlenné tette eme hasznos források hatékony használatát. Égető szükség lett egy olyan eszközre, mely alkalmas a használókat érdeklő források kiválogatására, gyűjtésére, strukturálására. Így született meg az RSS technológia, mely alkalmas az elektronikus újságok, folyóiratok, hírlevelek, fórumok, blogok egyéni szempontú szűrésére. 1999-ben debütált az interneten az XML-alapú, webtartalmak megosztására szolgáló RSS 0.9, melyet újabb verziók követtek. A 2002-ben megjelenő Really Simple Syndication (RSS 2.0) a Wikipedia szerint olyan eszköz, mely valamely aggregátornak vagy hírolvasónak nevezett szoftver segítségével különböző weboldalak tartalmait gyűjti és aktualizálja egyetlen weboldalon. A szoftver alapú aggregátorok, mint a FeedReader (<http://www.feedreader.com>), vagy a FastBuzz (<http://www.fastbuzz.com>) csak azon a gépen teszik lehetővé az ilyen tartalmakhoz

való hozzáférést, amelyre a programot telepítették, a web alapú aggregátorok viszont, mint a NewsIsFree (<http://www.newsisfree.com>), vagy a Bloglines (<http://www.bloglines.com>) bármilyen internetes eléréssel rendelkező gépen működnek. (További aggregátorokról a Wikipedia List of News Aggregators szócikéből – http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_news_aggregators – tájékozódhatunk.)

Egyéni igény szerint dönthetjük el, hogy milyen sűrűséggel akarunk az új eseményekről értesülni. Nyilván mást választ a politológus szakember, aki a választások fejleményeit esetleg percről percre kívánja követni, mint a történész, aki a History Channelről (<http://www.historychannel.com>) tájékozódik időről időre az új kutatási eredményekről.

A könyvtárosok számára a LISfeeds.com nevű aggregátor (<http://www.listfeeds.com>) nyújt igen jó tájékozási lehetőséget az RSS eléréssel, headline-okkal felszerelt 262 könyvtáros blogról.

És hogy milyen előnyöket is nyújt az RSS? Először is, kiváló eszköz a kutatók, oktatók számára az egyes tudományágak új eredményeiről való tájékozódásban. Ezen kívül az RSS használatához nem kell regisztrálni, tehát a használat megőrizheti anonimitását. Nem kell tartanunk a spamek megjelenésétől sem. Hacsak másképp nem kívánjuk, az elolvasott hírek automatikusan törlődnek, nem kell velük tovább bíbelődnünk. És nem utolsósorban időt takaríthatunk meg vele, hiszen a témánkba illő újdonságokról anélkül értesülhetünk, hogy ismétlődő kereséseket végeznénk az egyes forrásokban. Az Oxford University Press például az összes általa kiadott folyóirat tartalomjegyzékéhez kínálja a RSS csatornát is.

A könyvtárosok érdeklődésére különösen számíthat Karen Schneider Librarian's Index to the Internet (<http://www.lii.org>) és Mary Ellen Bates Search Tip of the Month (<http://www.batesinfo.com>) weblapja, melyek kiváló segítséget nyújtanak az információáradatban

való célirányos eligazodáshoz.

A könyvtárosok szolgáltatásaikban is számos módon felhasználhatják ezt az új eszközt. Például a beérkezett könyvekről a kutatók egyéni érdeklődését szem előtt tartó újdonságértékeléstől kezdve az új programok, technológiák és szolgáltatások ajánlásáig. További lehetőségekért forduljunk bizalommal az RSS4Lib: Innovatív ways libraries use RSS forráshoz (<http://blogs.fletcher.tufts.edu/rss4lib>).

Összegezve: ha célszerűen használjuk, sok időt megtakaríthatunk e technológia segítségével, miközben, az interneten elérhető, jól strukturált információk révén folyamatosan a topon lehetünk szakmánk aktuális kérdéseiben.

(Fazokas Eszter)

Lásd még 96

Könyvtárközi kölcsönzés, dokumentumszolgáltatás

07/107

JANOVSKÁ, Darina: Aktuálne problémy medziknižničných výpožičných služieb = Knižnica. 7.roč. 2006. 10.no. 11-17.p.

Res. angol nyelven

A könyvtárközi kölcsönzés aktuális problémái

Irányelvek -könyvtári; Jogszabály -könyvtárügyi; Könyvtárközi kölcsönzés

A könyvtárközi kölcsönzés (továbbiakban KK) nemzetközi dokumentumai közé tartozik az ISO 8459-1:1988 Dokumentáció. Bibliográfiai adatok. Könyvtárközi kölcsönzés szabványa. A KK protokollját az ISO 10160 Információ és dokumentáció. Könyvtárközi kölcsönzés előírásai szabályozzák. Az IFLA javasolt modellje (www.ifla.org/VI/2/p3/model.html) a KK folyamatát részletesen meghatározza.

Szlovákiában a 183/2000. A könyvtárakról szóló törvény óta a KK menete jóval gyorsabb lett, a nemzeti könyvtár címén (www.kis3g.sk) a kérést közvetlenül a dokumentummal rendelkező könyvtárnak lehet küldeni. A KK egységes működéséhez, a minőség biztosításához kidolgozták a nemzeti alapelveket (www.snk.sk/sluzby/zasadyMVS.doc).

A gyakorlatban kétféle KK jellemző: kölcsönzés saját állományból más könyvtár számára (küldés), kölcsönzés más könyvtár állományából saját olvasónak (kérés). Korábban ezt aktív és passzív KK-nak nevezték. A kérés és küldés között az állomány nagyságától függően eltérések lehetnek (pl. a nemzeti könyvtár 2005-ben 7530 dokumentumot küldött más könyvtárnak, saját olvasói számára 724 dokumentumot kért). A KK fogalma mára kibővült, nem csak nyomtatott, hanem elektronikus másolatot is kaphatnak a használók, ekkor nem kölcsönöznek, hanem vásárolnak, a szolgáltatásért fizetnek. Terminológiailag könyvtárközi szolgáltatásról kellene beszélni és nem kölcsönzésről, de megmaradt a régi kifejezés.

A törvény szerint minden könyvtár köteles információt szolgáltatni a KK-ról, könyvtárhasználati szabályzatban rögzíteni az állományának kölcsönözhetőségére vonatkozó adatokat. A régi, értékes könyvek (1830-ig kiadott) mellett nem engedélyezett a jogszabályba ütköző dokumentumoknak a kölcsönzése (fasiszta, pornográf, raszista irodalom). Az egyoldalas nyomtatványok, szabványok, képeslapok, audiovizuális és elektronikus dokumentumok, mikroformátumok, kézikönyvek sem kötelezően kölcsönzendők. Nem kötelező kölcsönözni az utolsó két évben kiadott legújabb irodalmat, amire pedig a legnagyobb az érdeklődés, többkötetes szótárak és enciklopédiák valamennyi kötetét egyidejűleg, szépirodalmat (kivéve a kötelező olvasmányokat), bármilyen típusú tankönyvet.

A KK kérései tükröződnek a könyvtár beszerzési tevékenységében. Ismétlődő KK esetén javasolt a beszerzés, de nem a beszerzés hézagainak

pótlására szolgál.

A kért dokumentumok bibliográfiai adatai az azonosításhoz megfelelőek kell, hogy legyenek.

Kölcsönzés esetén a minimális adatok: szerző, cím, kiadás helye és éve. Másolat esetén: szerző, cikk, periodikum címe, évfolyam, szám, oldalszám.

A lelőhelyek forrásait, a hozzáférés feltételeit a közös és online katalógusok szolgáltatják.

Szlovákiában többnyire az alábbi közös katalógusokat veszik igénybe az egyes könyvtárak online katalógusai mellett: Szlovák Könyvtári Portál (www.kis3g.sk), Közös Periodika Katalógus (www.ulib.sk).

A hagyományos könyvtárközi kéréslap mellett fax, e-mail vagy közvetlen elektronikus kérés is küldhető. A kérő könyvtárnak tiszteletben kell tartania a küldő előírásait, olvasótermi használat esetén nem kölcsönözhető a dokumentum. A kérő könyvtár a kérést még aznap vagy 3 napon belül továbbítja, a küldő könyvtár maximum 5 napon belül teljesíti. A szlovák könyvtárakban a KK ideje 5 hét, de az utolsó már a visszaküldés hete.

A térítési díj megállapítása a forgalomtól függ, nem lehet riasztóan magas, de az indokolatlan kérések szűrése miatt túl alacsony tarifa sem javasolt. A szlovák könyvtári gyakorlatban a saját használóktól átlagosan 1-200 korona közti összeget kérnek. A statisztikai adatok szerint a 8 regionális könyvtárra naponta összesen 50 kölcsönzés, könyvtáranként napi 6,3 dokumentum küldése jutott 2005-ben.

Jelentős, de nem a legfontosabb a másolatküldés. Könyvek esetén a szerzői jog tiszteletben tartásával lehet másolatot szolgáltatni. Cikkek másolása esetén nincs szerzői jogi korlátozás.

Az elektronikus másolatküldés a leggazdaságosabb és leggyorsabb szolgáltatás, amelyet a pozsonyi Egyetemi Könyvtár teljesít.

Összességében a KK szolgáltatásában Szlovákiában még mindig nem áll rendelkezésre elegendő, jól képzett személyzet, a munkahelyek

technikai felszereltsége hiányos, sok helyen a munkatársak egyáltalán nem rendelkeznek végzettséggel, nem ismerik a KK szabályait, saját munkájuk jelentőségét.

(Prókai Margit)

07/108

FROUD, Rob: Unity reaps rewards: an integrated UK ILL and resource discovery solution for libraries = Interlend.Doc.Supply. 34.vol. 2006. 4.no. 164-166.p.

Integrált könyvtárközi kölcsönzési és forrásfelderítési megoldás a brit könyvtárak számára (UnityUK)

Dokumentumszolgáltatás; Könyvtárközi kölcsönzés; Szoftver

A könyvtárak mindig is tisztában voltak az együttműködés előnyeivel, és annak különböző fajtái – mindenekelőtt a könyvtárközi kölcsönzés – nagy múltra tekinthet vissza országos, regionális és helyi szinten egyaránt. A 90-es évek elején azonban meglepő módon két, regionálisan elkülönült könyvtárközi kölcsönzési rendszer alakult ki: a V3 (a későbbi Link UK) és a Unity. A V3-at magánvállalkozás működtette, és korlátozott adatokkal változatos szolgáltatásokat nyújtott a Unity-énál magasabb árakon. A Unity kezdetben pusztán hozzáférést kínált CD-ROM-on a legtöbb egyesült királyságbeli közkönyvtár és sok felsőoktatási könyvtár állományadataihoz. Ebből lett később az interneten hozzáférhető UnityWeb. A Unity a regionális könyvtárhálózatok tagjai által szolgáltatott adatokat azok tulajdonaként kezelte, és az őket tömörítő ernyőszervezettől (The Combined Regions, TCR) licencelte. A TCR üzleti vállalkozás, mely a szolgáltatásból befolyó díjakat elszámolta a tagkönyvtárak felé. Igazgatótanácsa a tagkönyvtárak képviselőiből áll.

1999 táján már nyilvánvaló volt, hogy az UnityWeb funkciórendszerét bővíteni kell, mindenekelőtt az ISO szerinti könyvtárközi kölcsönzéssel és Z39.50-átjárhatósággal. A TCR és

a Talis finanszírozta fejlesztési projekt azonban egy év elteltével kudarcot vallott, noha a TCR vezetésének nem titkolt szándéka volt, hogy az új UnityWeb2 legyen az ország egységes, minden funkcióval rendelkező rendszere.

(Autoref. alapján)

07/109

BRAUN, Paula - HÖRNIG, Leo - VISSER, Friso: A new approach towards a national inter-library loan system in The Netherlands: introducing VDX = Interlend.Doc.Supply. 34.vol. 2006. 4.no. 152-159.p.

Az országos könyvtárközi kölcsönzési rendszer új modellje Hollandiában

Együttműködés -belföldi; Könyvtárközi kölcsönzés; Közművelődési könyvtár; Munkafolyamat; Szolgáltatások

A tervek szerint 2006 őszén induló holland Zoek&boek nevű szolgáltatás lehetőséget nyújt a lakosságnak, hogy regionális, tartományi és országos katalógusokban keressen, és ennek alapján kérést adjon le a lakóhelye szerinti könyvtárból hiányzó dokumentumokra. Az új digitális rendszer egyaránt alkalmas a kéréssel kapcsolatos logisztikai és pénzügyi ügyvitelre. A kért dokumentumhoz a lelőhelyek és a hozzáférhetőség, valamint a használó által megadott felső árküszöb alapján lista készül a szolgáltatni képes könyvtárakról. A cikk tárgyalja a forrásmegosztáshoz szükséges attitűdváltás kérdéseit, valamint a rendszer zavartalan működéséhez még legyőzendő akadályokat. A Zoek&boek esetében egy többszintű hálózat valósult meg, mely egy országos intézményből, illetve további országos, tartományi és helyi szereplőkből áll. A hálózat létrehozását kulcsfontosságú döntések előzték meg, melyek kiterjedtek az országos, tartományi és helyi érdekek egyeztetésére, a rendszerek szabványokon alapuló integrálására, a forrásmegosztási szabályzatokra, az egyszerű használhatóságra, a hitelesítésre, a logisz-

tikai és költségbeli vonatkozásokra, valamint a rendszer stabilitására és sokoldalúságára.

(Autoref. alapján)

Lásd még 79

Dokumentációs eljárások és termékeik

Lásd 77, 94, 117

Hátrányos helyzetű olvasók ellátása

07/110

SAPOSNIKOV, Aleksandr Evgenevič: Biblioteki dlá slepyh v sisteme sociokul'turnoj rehabilitacii invalidov = Bibliotekovedenie. 2006. 4.no. 27-32.p. Bibliogr. 7 tétel.

A vakok könyvtárainak szerepe a szociokulturális rehabilitáció rendszerében

Vak könyvtárhasználó

A rokkantak társadalmi-kulturális rehabilitációjában a könyvtárak is jelentős szerepet vállalnak. Oroszországban a vakok és csökkentlátók speciális könyvtári hálózata, amelynek vezető intézménye a Vakok Állami Könyvtára (RGSZ, Moszkva) 72 könyvtárból áll. Ezek különböző szintű (köztársasági, járási és területi) intézmények, amelyek korszerűen felszereltek, sokrétű szolgáltatásokat kínálnak. Az utóbbi időben a vakok és csökkentlátók mellett használóik között – spontán módon – egyre növekvő számban jelentek meg a más okból rokkantak. Ennek egyik magyarázata, hogy ilyen speciális könyvtárak más típusú rokkantak számára nem is létesültek, így a vakok könyvtárjai vezető szerepet töltenek be, és módszertani feladatokat látnak el a más szempontból hátrányos helyzetűeknek szolgáltató egyéb könyvtárak számára is. Felmerült az is, hogy az elnevezés is tükrözze a funk-

ciók bővülését: rokkantak könyvtára vagy szociális segítőintézmény és hasonlók.

A vakok könyvtárjai voltaképpen csak akkor – más típusú könyvtárakkal együttműködve, speciális formátumú dokumentumok és a megfelelő információtechnológiai eszközök birtokában – vállalhatják más használói rétegek ellátását, ha eleget tesznek alapfeladataiknak. Integrált és specializált szolgáltatásokra van szükség, ezekhez megfelelő iránymutatást ad az utóbbi évtizedek oroszországi szakirodalma és gyakorlata. Az integrált szolgáltatásokba beletartozik akár az is, hogy a hangos könyvek a látó emberek számára is vonzóak lehetnek. A technika használatához szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket a vakok és csökkentlátók a moszkvai Szakmai Rehabilitációs és Képzési Intézet (REAKOMP) tanfolyamain sajátíthatják el. A könyvtárak internethasználati tanfolyamokat szerveznek, és a számítógépes munkahelyeket megfelelő eszközökkel és információforrásokkal szerelik fel. Ez a szaktudás a hátrányos helyzetűek, különösen a halmozottan hátrányos helyzetűek számára még értékesebb, mint az egészséges ember esetében.

2004-ben a Vakok Tverszki Speciális Könyvtárában összoroszországi konferenciát tartottak arról, hogyan működhetnek együtt a könyvtárak a rokkantak ellátása területén. 24 oroszországi régió képviselői voltak jelen. Következtetések: a rokkantak társadalmi-kulturális rehabilitációjában a különböző típusú könyvtáraknak együtt kell működniük, mind specializált, mind integrált szolgáltatás keretében; a vakok könyvtárainak társadalmi-kulturális tevékenységéhez (információellátásukhoz és szabadidejük eltöltéséhez egyaránt) speciális formátumú dokumentumok felhasználására van szükség; a rokkantak könyvtári ellátásában egyre növekszik a virtuális információs tér szerepe.

(Hegyközi Ilona)

07/111

HOLT, Glen E.: Fitting library services into the lives of the poor = Bottom Line. 19.vol. 2006. 4.no. 179-186.p.

Könyvtári szolgáltatások a szegény emberek számára

Hátrányos társadalmi helyzetű olvasó; Közművelődési könyvtár; Szolgáltatások

Elgondolkodtató képet fest a társadalmi esély-egyenlőtlenség és a könyvtárhasználat összefüggéseiről a szerző, St. Louis közkönyvtárának egykori igazgatója. Írása mindazonáltal nemcsak látélet arról, hogy hol az intézmény helye a szegénység elleni küzdelemben, de példatár is olyan kezdeményezésekről, amelyek révén sikereket lehet elérni.

Kiindulópontja az az eltérés, amely a mindennapok világában a hangzatos elvek („az információhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása”) és a gyakorlat között tapasztalható. Ez az egyenlőség mindenekelőtt a beteg, szociálisan izolált, hajléktalan, diszkriminációtól szenvedő, analfabéta érintettek esetében csorbul, de ugyanígy hátrányt szenvednek a „csak” anyagi értelemben lemaradtak is. Nem járul hozzá a probléma kezeléséhez az amerikai társadalom anyagias attitűdje, amely elsősorban a fizetőképes (vagyonosabb, jómódúbb) fogyasztót preferálja – szinte minden téren.

Pedig figyelembe kellene venni a szegényebb használók szempontjait is: a könyvtárhasználat alacsonyabb mértéke arra vezethető vissza, hogy ezekben a társadalmi csoportokban kerülnek a felesleges kiadások veszélyét (attól tartva, hogy elvesztik az olvasójegyüket, vagy a kölcsönzött könyvet). Gyakrabban költöznek, nehezebben építenek kapcsolatokat a könyvtárral, a könyvtárossal; attól a szülőtől, aki maga is írás-olvasási gondokkal küzd, nem lehet elvárni, hogy írásban kérjen engedélyt gyermeke számára az internet használatához. További akadály lehet az időhiány: a keresőképes családtagok több állást vállalva igyekeznek fenntartani a családjukat, ami mellett illúzió lenne elvárni tőlük az aktív

könyvtárlátogatást. Érthető, ha az ő számukra más kommunikációs stratégiák vezethetnek eredményre: például a családokhoz ellátogatva személyesen lehet reklámozni egyes szolgáltatásokat, vagy hétvégén (is) nyitva kell tartani. Tudatában kell lenni annak a szomorú ténynek, hogy egyes körzetekben a könyvtárak jelentik a legbiztonságosabb teret, ahol (még) alkalom adódik a találkozásra, beszélgetésre, gyermekprogramokra – mivel „a legnagyobb vetélytárs az utca”. Így válik a kultúra-közvetítő intézmény fontos társadalmi köztérre a helyi közösség életében. A helyzet orvoslása ha nehéz is, nem lehetetlen. Ám ehhez az kell, hogy a könyvtárak felhagyjanak a passzivitással, és proaktív módon elébe menjenek az igényeknek: először is mérjék fel, mi az, amire ezeknek a közösségeknek szükségük van. Látogassanak el ezekhez az emberekhez, kérdezzenek rá az igényeikre; állítsanak össze ún. minimális szolgáltatást nyújtó könyvcsomagokat (tematikus válogatásokat, amelyet szülők, nevelők, tanárok forgathatnak haszonnal), illetve olyan, a hétköznapiakban eligazító ismeretterjesztő anyagokat („subject-centered book bags” – az orvosi ellátásról, a kisállattartásról, stb.), amelyhez az érintettek egyébként nem jutnának hozzá.

Rugalmasságra van szükség abban a tekintetben is, hogy gyakrabban kell kilépni a könyvtár falai közül. A potenciális olvasókkal való kapcsolatfelvételre iskolai órákon, közösségi központokban, nyugdíjas otthonokban, múzeumokban, templomi eseményeken is lehetőség kínálkozik, amelyeket kár lenne elmulasztani. Ahogyan hirdetések révén lehetőség van az állandó jelenlétre a közlekedési eszközökön, a helyi lapokban és rádióműsorokban. Felbecsülhetetlen hatása lehet a családi rendezvényeknek – különösen, ha azok ingyenesek. Abban a pillanatban, amint teljesítik az egyes konkrét elvárásokat és kéréseket, máris hiánypótló szerepet tölthetnek be, egyben társadalmi küldetést teljesítettek.

(Vasbányai Ferenc)

Lásd még 134